

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINĖS ADVOKATĖS
JULIANE KOKOTT IŠVADA,
pateikta 2017 m. liepos 20 d.¹

Byla C-434/16

Peter Nowak
prieš
Data Protection Commissioner

(*Supreme Court* (Aukščiausias Teismas, Airija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Direktyva 95/46/EB – Asmens duomenų tvarkymas – Asmens duomenų sąvoka – Leidimas susipažinti su savo egzamino darbu – Egzaminuotojo pastabos“

I. Įvadas

1. Ar egzamino darbą sudaro asmens duomenys, todėl egzaminą laikęs asmuo, remdamasis Duomenų apsaugos direktyva², gali reikalauti iš egzamino rengėjo leisti jam susipažinti su savo darbu? Tai siekiama išsiaiškinti Airijos *Supreme Court* (Aukščiausias Teismas) pateiktame prašyme priimti prejudicinį sprendimą. Vis dėlto pagrindinės bylos dalykas yra ne tiesiogiai leidimas susipažinti su egzamino darbu, o tuometinio *Data Protection Commissioner* (Airijos duomenų apsaugos komisaras) atsisakymas nagrinėti skundą dėl atsisakymo leisti susipažinti su egzamino darbu.
2. Pagrindinis klausimas – ar egzamino darbe išdėstyti egzaminą laikiusio asmens samprotavimai gali būti asmens duomenys. Papildomai galima išnagrinėti klausimą, ar reikšminga aplinkybė, jog darbas surašytas ranka, ir ar darbe įrašytos egzaminuotojo pastabos yra asmens duomenys, susiję su egzaminą laikiusiu asmeniu.
3. Nors Duomenų apsaugos direktyva greitai bus pakeista dar neįsigaliojusių Bendroju duomenų apsaugos reglamentu³, asmens duomenų sąvokai tai neturės poveikio. Todėl šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą turės reikšmės ir Sąjungos duomenų apsaugos teisės aktų taikymui ateityje.

1 Originalo kalba: vokiečių.

2 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 281, 1995, p. 31; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 15 t., p. 355), iš dalies pakeista 2003 m. rugsėjo 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1882/2003 (OL L 284, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 4 t., p. 447).

3 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016, p. 1).

II. Teisinis pagrindas

4. Duomenų apsaugos direktyvos 2 straipsnyje apibrėžiamos įvairios sąvokos, visų pirma jo a punkte nustatyta, kas laikytina asmens duomenimis:

„Šioje direktyvoje:

- a) „asmens duomenys“ reiškia bet kurią informaciją, susijusią su asmeniu (duomenų subjektu), kurio tapatybė yra nustatyta arba gali būti nustatyta; asmuo, kurio tapatybė gali būti nustatyta, yra tas asmuo, kurio tapatybė gali būti nustatyta tiesiogiai ar netiesiogiai, ypač pasinaudojus nurodytu asmens identifikavimo kodu arba vienu ar keliais to asmens fizinei, fiziologinei, protinei, ekonominei, kultūrinei ar socialinei tapatybei būdingais veiksniais;
- b) „asmens duomenų tvarkymas“ (tvarkymas) reiškia bet kurią operaciją ar operacijų rinkinį, automatiniais arba neautomatiniais būdais atliekamus su asmens duomenimis, kaip antai: rinkimas, užrašymas, rūšiavimas, saugojimas, adaptavimas ar keitimas, atgaminimas, paieška, naudojimas, atskleidimas perduodant, platinant ar kitu būdu padarant juos prieinamus, išdėstymas reikiama tvarka ar sujungimas derinant, blokavimas, trynimasis ar naikinimas;
- c) „asmens duomenų kaupimo rinkmenose sistema“ (rinkmenų sistema) reiškia bet kurią susistemintą pagal specifinius kriterijus prieinamų asmens duomenų rinkinį, kuris gali būti centralizuotas, decentralizuotas arba suskirstytas funkciniu ar geografiniu pagrindu.“

5. Direktyvos taikymo sritis nustatyta jos 3 straipsnyje:

„1. Ši direktyva taikoma automatiniais būdais tvarkant asmens duomenis ištiesai arba dalimis ir neautomatiniais būdais tvarkant asmens duomenis, kai tie duomenys sudaro arba yra skirti sudaryti rinkmenų sistemos dalį.

2. <...>“

6. Duomenų apsaugos direktyvos 12 straipsnyje reglamentuojama teisė gauti informaciją:

„Valstybės narės garantuoja kiekvienam duomenų subjektui teisę reikalauti, kad duomenų valdytojas:

- a) be apribojimų, priimtinais laiko tarpais, per daug nedelsdamas ir be pernelyg didelių išlaidų, pateiktų:
 - patvirtinimą, ar su juo susiję duomenys yra tvarkomi, ir informaciją bent jau apie tvarkymo tikslus, duomenų kategorijas, gavėjus, kuriems atskleidžiami duomenys, arba jų kategorijas,
 - pranešimą suprantamu pavidalu apie tvarkomus duomenis ir bet kurią prieinamą informaciją apie jų šaltinius,
 - žinias apie loginius metodus, naudojamus automatiškai tvarkant duomenis apie duomenų subjektą, bent 15 straipsnio 1 dalyje nurodytų automatinių sprendimų atveju;
- b) tinkamai ištaisytų, ištrintų arba blokuotų duomenis, kurie tvarkomi nesilaikant šios direktyvos nuostatų, o ypač, kai tie duomenys yra neišsamūs ar netikslūs.“

7. 41 konstatuojamojoje dalyje paaiškintas teisės gauti informaciją tikslas:

„kadangi bet kuriam asmeniui turi būti sudarytos galimybės pasinaudoti teise gauti su juo susijusius tvarkomus duomenis, ypač norint patikrinti duomenų tikslumą ir tvarkymo teisėtumą <...>“

8. Duomenų apsaugos direktyvos 13 straipsnio 1 dalis yra tam tikrų teisės normų išimčių pagrindas:

„1. Valstybės narės gali priimti teises priemones, kad apribotų 6 straipsnio 1 dalyje, 10 straipsnyje, 11 straipsnio 1 dalyje bei 12 ir 21 straipsniuose numatytų prievolių ir teisių mastą, kai toks apribojimas yra reikalinga apsaugos priemonė norint užtikrinti:

- a) nacionalinį saugumą;
- b) gynybą;
- c) visuomenės saugumą;
- d) kriminalinių nusikaltimų bei reglamentuojamų profesijų etikos pažeidimų prevenciją, tyrimą, išaiškinimą ir persekiojimą;
- e) svarbius ekonominius ar finansinius valstybės narės ar Europos Sąjungos interesus, įskaitant ir monetarinius, biudžeto ar mokesčių klausimus;
- f) kontrolės, tikrinimo ar taisyklių nustatymo funkciją, kuri susijusi, bent atsitiktinai, su įgaliojimų vykdymu c, d ir e punktuose nurodytais atvejais;
- g) duomenų subjekto apsaugą arba kitų asmenų teisių ir laisvių apsaugą.“

III. Faktinės aplinkybės ir prašymas priimti prejudicinį sprendimą

9. P. Nowak dirbo apskaitininku stažuotoju (angl. k. *trainee accountant*) ir buvo sėkmingai išlaikęs kelis egzaminus, surengtus *Institute of Chartered Accountants of Ireland* (Airijos licencijuotų apskaitininkų institutas, toliau – CAI). Tačiau jis keturis kartus neišlaikė strateginės finansų ir valdymo apskaitos egzamino. Per šį egzaminą buvo leidžiama naudotis savo informacine medžiaga (*Open book exam*).

10. Ketvirtą kartą neišlaikęs egzamino, 2009 m. rudenį P. Nowak siekė apskusti egzamino rezultatą, bet galiausiai 2010 m. gegužės mėn. nusprendė pateikti prašymą leisti susipažinti su duomenimis pagal Airijos duomenų apsaugos teisės aktus ir pareikalavo pateikti jam informaciją apie visus CAI turimus jo „asmens duomenis“.

11. 2010 m. birželio 1 d. raštu CAI pateikė P. Nowak 17 dokumentų, bet atsisakė pateikti jo egzamino darbą motyvuodamas tuo, kad buvo informuotas, jog šis darbas nėra „asmens duomenys“, kaip jie suprantami pagal duomenų apsaugos įstatymus.

12. Tuomet P. Nowak kreipėsi į *Office of the Data Protection Commissioner* (Airijos duomenų apsaugos komisaro tarnyba), paprašė pagalbos ir išsakė nuomonę, jog jo egzamino darbas yra asmens duomenys. 2010 m. birželio mėn. duomenų apsaugos komisaras elektroniniame laiške P. Nowak, be kita ko, pranešė, kad „egzaminų darbai paprastai nenagrinėjami [duomenų apsaugos tikslais] <...>, nes dažniausiai nelaikomi asmens duomenimis“.

13. P. Nowak ir tuometinis duomenų apsaugos komisaras toliau susirašinėjo ir galiausiai 2010 m. liepos 1 d. P. Nowak pateikė oficialų skundą. 2010 m. liepos 21 d. raštu duomenų apsaugos komisaras pranešė P. Nowak, kad patikrino informaciją ir nenustatė reikšmingo duomenų apsaugos įstatymų pažeidimo. Tame rašte taip pat buvo nurodyta, kad medžiaga, dėl kurios P. Nowak norėjo pasinaudoti „teise ištaisyti klaidas, nėra asmens duomenys, kuriems [taikytini duomenų apsaugos teisės aktai]“. Todėl duomenų apsaugos komisaras skundo toliau nebetyrė.

14. P. Nowak šį sprendimą apskundė Airijos teismams ir dabar bylą nagrinėja *Supreme Court* (Aukščiausias Teismas). Jis Teisingumo Teismui pateikė šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar profesinį egzaminą laikančio asmens atsakymuose įrašyta informacija gali būti asmens duomenys, kaip tai suprantama pagal Duomenų apsaugos direktyvą?
2. Jeigu atsakymas į pirmąjį klausimą būtų toks, kad visa tokia informacija arba jos dalis gali būti asmens duomenys, kaip tai suprantama pagal direktyvą, kokie veiksniai svarbūs nustatant, ar tam tikru konkrečiu atveju toks egzaminas yra asmens duomenys, ir kokia svarba turėtų būti teikiama tokiems veiksniams?“

15. Proceso Teisingumo Teisme rašytines pastabas pateikė P. Nowak ir dabartinė Airijos duomenų apsaugos komisarė, kaip pagrindinės bylos šalys, taip pat Graikijos Respublika, Airija, Lenkijos Respublika, Portugalijos Respublika, Austrijos Respublika, Vengrija, Čekijos Respublika ir Europos Komisija. 2017 m. birželio 22 d. surengtame teismo posėdyje, be P. Nowak ir Airijos duomenų apsaugos komisarės, dalyvavo Airijos ir Europos Komisijos atstovai.

IV. Teisinis vertinimas

16. Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas yra klausimas, ar egzaminas yra laikytini asmens duomenimis (apie tai – A dalyje). Kai kurios dalyvaujančios šalys taip pat svarsto, ar galimos egzaminuotojo pastabos yra asmens duomenys, susiję su egzaminą laikiusiu asmeniu (apie tai – B dalyje). Galiausiai Komisija išsakė nuomonę dėl kitų su duomenų apsaugos teise susijusių teisės gauti informaciją taikymo sąlygų (apie tai – C dalyje).

A. Dėl egzaminas darbo

17. Abiem klausimais, į kuriuos reikia atsakyti kartu, *Supreme Court* (Aukščiausias Teismas) siekia išsiaiškinti, ar egzaminas raštu darbas patenka į Duomenų apsaugos direktyvos 2 straipsnio a punkte pateiktą asmens duomenų sąvokos apibrėžtį. Šis klausimas kyla dėl to, kad P. Nowak, kuris laikė tokį egzaminą, remdamasis su duomenų apsaugos teise susijusia teise gauti informaciją, įtvirtinta Duomenų apsaugos direktyvos 12 straipsnyje, prašo leisti jam susipažinti su savo egzaminas darbu ir dėl to padavė skundą tuometiniam Airijos duomenų apsaugos komisariui, bet šis jo netenkino.

1. Dėl asmens duomenų sąvokos apibrėžties

18. Duomenų apsaugos direktyvos taikymo sritis labai plati, o asmens duomenys, kuriems skirta direktyva, įvairūs⁴. Pagal 2 straipsnio a punktą bet kuri informacija, susijusi su asmeniu, kurio tapatybė yra arba gali būti nustatyta, yra asmens duomenys.

⁴ 2003 m. lapkričio 6 d. Sprendimas *Lindqvist* (C-101/01, EU:C:2003:596, 88 punktą) ir 2009 m. gegužės 7 d. Sprendimas *Rijkeboer* (C-553/07, EU:C:2009:293, 59 punktą).

a) *Dėl egzaminų darbų kvalifikavimo*

19. Dabartinės Airijos duomenų apsaugos komisarės manymu, egzaminų darbe, visų pirma kai per jį leidžiama naudoti savo informacinę medžiagą, nėra jokių asmens duomenų. Šis požiūris iš esmės būtų pagrįstas atskirai vertinant egzaminų užduočių *sprendimą*. Kadangi egzaminų užduotys dažniausiai būna suformuluotos abstrakčiai arba susijusios su fiktyviomis aplinkybėmis⁵, tai ir atsakyme neturėtų būti jokios informacijos apie asmenį, kurio tapatybė yra arba gali būti nustatyta.

20. Nors iš tikrųjų, atrodo, *Supreme Court* (Aukščiausias Teismas) klausimai susiję tik su sprendimu, t. y. „egzaminą laikantį asmens atsakymuose įrašyta informacija“, būtų netikslinga šioje vietoje baigti analizę.

21. Kaip pagrįstai argumentuoja beveik visos kitos dalyvaujančios šalys, egzaminų darbe ne tik įrašyta informacija apie tam tikrų užduočių sprendimą – ši informacija taip pat susiejama su egzaminą laikiusiu asmeniu, kuris surašė darbą. Darbe dokumentuojama, kad šis asmuo laikė tam tikrą egzaminą ir pasiekė tam tikrą rezultatą. Asmens ir rezultato sąsaja matyti, be kita ko, iš aplinkybės, kad egzaminą laikę asmenys svarbiausius egzaminų rezultatus paprastai įtraukia į savo gyvenimo aprašymą.

22. Aplinkybė, ar darbe asmuo pats parengė atsakymus, ar juos pasirinko iš kelių atsakymo variantų, egzaminų darbo pripažinimui asmens duomenų išraiška lygiai tokia pat nereikšminga, kaip ir šiuo atveju suteikta galimybė naudoti tam tikrą medžiagą (*Open book exam*).

23. Tiesa, atitinkamo rezultato ir egzaminą laikiusio asmens sąsaja didėja tokiu mastu, kokiu atsakymus jis turi parengti pats. Mat savarankiškas sprendimo parengimas nėra tik išmoktos informacijos perteikimas, jis taip pat rodo, kaip egzaminą laikantis asmuo galvoja ir dirba.

24. Bet kuriuo atveju egzaminu – priešingai negu, pavyzdžiui, reprezentatyvia apklausa – nesiekama sužinoti nuo asmens nepriklausančios informacijos. Juo kaip tik siekiama nustatyti ir dokumentuoti konkretaus asmens, būtent egzaminą laikantį asmens, rezultatą. Kiekvieno egzaminų tikslas – asmeniškai ir individualiai pasiektas egzaminą laikantį asmens rezultatas. Ne veltui neteisėtai naudojantis kitų asmenų rezultatais per egzaminus griežtai baudžiamas kaip bandymas apgauti.

25. Taigi egzaminų darbe išreiškiamą informaciją apie egzaminą laikiusį asmenį ir šiuo atžvilgiu jis yra asmens duomenų rinkinys.

26. Tai, kad ši išvada pagrįsta, matyti, be kita ko, iš aplinkybės, kad egzaminą laikęs asmuo turi savo privatumo apsaugą grindžiamą teisėtą interesą galėti prieštarauti jam priskirto egzaminų darbo tvarkymui ne per egzaminų procedūrą. Mat egzaminą laikęs asmuo neprivalo taikstyti su tuo, kad jo darbas be jo leidimo perduodamas trečiosioms šalims ar netgi paskelbiamas.

27. Priešingai, negu argumentuoja Airijos duomenų apsaugos komisarė, egzaminų darbe išreikšti asmens duomenys nėra tik egzaminų įvertinimas, gautas pažymys arba už tam tikras egzaminų dalis skirti balai. Šiomis vertėmis tik apibendrinamas egzaminų rezultatas, kuris konkrečiai dokumentuotas pačiame egzaminų darbe.

⁵ Atrodo, toks buvo egzaminų, su kuriu susijusi ši byla, formatas. Žr. *Strategic Finance and Management Accounting (SFMA), Interim Assessment – January 2017, Final Exam Version, Paper and Suggested Solution with Examiner's Comments*, <https://www.charteredaccountants.ie/docs/default-source/dept-exams/cap2-sfma-2017-ia1-prs-final037b534808b3649fa7d8ff000079c5aa.pdf?sfvrsn=0>, 2017 m. birželio 8 d. duomenys.

28. Egzamino darbo kvalifikavimo kaip asmens duomenų išraiškos niekaip nekeičia aplinkybė, kad darbas ženklintas identifikaciniu numeriu arba brūkšniniu kodu ir nenurodoma egzaminą laikiusio asmens pavardė. Mat pagal Duomenų apsaugos direktyvos 2 straipsnio a punktą asmens duomenimis laikytina ir informacija, kai duomenų subjektą galima nustatyti tik netiesiogiai⁶. Bent jau tuomet, kai egzaminą laikęs asmuo dėl darbo kreipiasi į egzaminą rengusią organizaciją, ji duomenų subjektą gali nustatyti pagal identifikacinį numerį.

b) Dėl rašysenos reikšmės

29. P. Nowak, Lenkija ir Čekijos Respublika taip pat išsakė pagrįstą nuomonę, kad ranka surašytuose atsakymuose slypi papildoma informacija apie egzaminą laikiusį asmenį, būtent apie jo rašyseną. Taigi ranka surašytas darbas praktiškai yra rašysenos pavyzdys ir bent jau yra galimybė vėliau juo pasinaudoti kaip įrodymu siekiant iširti, ar kitas tekstas taip pat surašytas egzaminą laikiusio asmens ranka. Tad iš ranka surašyto darbo galima sužinoti darbo autoriaus tapatybę.

30. Tai, ar iš tokio rašysenos pavyzdžio galima aiškiai nustatyti rašiusio asmens tapatybę, egzamino darbo kvalifikavimui kaip asmens duomenų nesvarbu. Iš daugelio kitų asmens duomenų, vertinamų atskirai, taip pat neįmanoma aiškiai nustatyti asmenų tapatybės. Todėl nebūtina nuspręsti, ar rašysena laikytina biometrine informacija.

2. Dėl teisės gauti informaciją tikslo

31. Priešingai, negu mano Airija, Duomenų apsaugos direktyvos 41 konstatuojamojoje dalyje nurodytas teisės gauti informaciją apie asmens duomenis tikslas taip pat neprieštarauja atitinkamam egzamino darbo kvalifikavimui. Joje nurodyta, kad bet kuriam asmeniui turi būti sudarytos galimybės pasinaudoti teise gauti su juo susijusius tvarkomus duomenis, ypač norint patikrinti duomenų tikslumą ir tvarkymo teisėtumą. Airija nerimauja, kad egzaminą laikęs asmuo, remdamasis šia nuostata ir 12 straipsnio b punkte įtvirtinta teise reikalauti ištaisyti duomenis, pareikalautų ištaisyti klaidingus egzamino atsakymus.

a) Dėl į tikslą orientuoto asmens duomenų sąvokos aiškinimo

32. Pirmiausia reikia priminti, kad šiuo atveju teisė gauti informaciją yra antraeilis dalykas, svarbiausias – asmens duomenų sąvokos aiškinimas. Kaip per teismo posėdį pagrįstai paaiškino Komisija, su šia sąvoka siejama daugybė kitų Duomenų apsaugos direktyvoje nustatytų reikalavimų. Pavyzdžiui, pagal 6 straipsnio 1 dalies a punktą reikalaujama, kad asmens duomenys būtų tvarkomi teisingai ir teisėtai, b punkte numatyti asmens duomenų tvarkymo tikslai.

33. Šiuo atveju ypatingą reikšmę turi tai, kad pagal Pagrindinių teisių chartijos 8 straipsnio 3 dalį, SESV 16 straipsnio 2 dalį ir Duomenų apsaugos direktyvos 28 straipsnį priežiūros institucijos turi visiškai nepriklausomai kontroliuoti, kaip laikomasi Sąjungos taisyklių dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis⁷. Taigi pagal Pagrindinių teisių chartijos 8 straipsnio 1 ir 3 dalis ir Duomenų apsaugos direktyvos 28 straipsnio 4 dalį asmenims, su kuriais susiję ginčijami duomenys, suteikiama teisė pateikti nacionalinėms priežiūros institucijoms prašymą apsaugoti jų pagrindines teises⁸.

6 Žr., pavyzdžiui, 2016 m. spalio 19 d. Sprendimą *Breyer* (C-582/14, EU:C:2016:779, 40–44 punktai).

7 Žr., pavyzdžiui, 2015 m. spalio 6 d. Sprendimą *Schrems* (C-362/14, EU:C:2015:650, 40 ir paskesni punktai).

8 2015 m. spalio 6 d. Sprendimas *Schrems* (C-362/14, EU:C:2015:650, 58 ir 59 punktai).

34. Todėl informacijos kvalifikavimas kaip asmens duomenų negali būti siejamas su tuo, ar esama konkrečių teisės normų dėl leidimo susipažinti su šia informacija, kurios galėtų būti taikomos greta teisės gauti informaciją arba vietoj jos. Su teise reikalauti ištaisyti duomenis susijusios problemos taip pat negali turėti lemiamos reikšmės nustatant, ar informacija laikytina asmens duomenimis. Taip yra dėl to, kad šiems veiksniams teikiant lemiamą reikšmę tam tikri asmens duomenys galėtų būti išskiriami iš visos Duomenų apsaugos direktyva sukurtos apsaugos sistemos, nors vietoj jos taikytinomis taisyklėmis užtikrinama ne lygiavertė, o daugių daugiausia fragmentiška apsauga.

b) Dėl duomenų ištaisymo

35. Vis dėlto teisės gauti informaciją ir ištaisymo klausimais reikia pripažinti, jog, kalbant apie egzamino darbą, šia teise neabejotinai negalima pasinaudoti tam, kad, gavus informaciją, pagal Duomenų apsaugos direktyvos 12 straipsnio b punktą būtų pareikalaujama ištaisyti darbo turinį, t. y. egzaminą laikusio asmens surašytą atsakymą⁹. Mat, kaip pagrįstai pabrėžia Lenkija, asmens duomenų tikslumas ir išsamumas, kaip nustatyta 6 straipsnio 1 dalies d punkte, vertintini pagal tikslą, kuriuo duomenys buvo surinkti ir tvarkomi. Egzamino darbo tikslas yra nustatyti egzaminą laikančio asmens žinias ir gebėjimus egzamino momentu, o tai kaip tik matyti iš egzamino rezultato, visų pirma egzamino darbe padarytų klaidų. Todėl sprendimo klaidos nereiškia, kad darbe išreikšti asmens duomenys neteisingi.

36. Ištaisyimas būtų galimas tuomet, jei paaiškėtų, kad darbe neteisingai arba neišsamiai dokumentuotas duomenų subjekto pasiektas egzamino rezultatas. Toks atvejis būtų, pavyzdžiui, tuomet, jei – kaip pagrįstai pažymi Graikija – duomenų subjektui būtų buvęs priskirtas kito egzaminą laikusio asmens darbas, o tai galima įrodyti, be kita ko, pagal rašyseną, arba jei būtų buvusios prarastos kai kurios darbo dalys.

37. Be to, neatmestina, kad egzaminą laikęs asmuo vėliau turės teisėtą interesą pagal Duomenų apsaugos direktyvos 12 straipsnio b punktą reikalauti ištrinti darbe išreikštus asmens duomenis, t. y. panaikinti darbą. Toks interesas galėtų atsirasti vėliausiai tuo momentu, kai, pasibaigus terminams, darbas prarado bet kokią įrodomąją vertę dėl egzamino įvertinimo kontrolės. Ši teisė reikalauti ištrinti asmens duomenis taip pat suponuoja jų išreiškimo darbe pripažinimą.

38. Galiausiai ištaisyimas ir kitos Duomenų apsaugos direktyvos 12 straipsnio b punkte numatytos teisės reikalauti blokuoti ir ištrinti duomenis nėra vienintelis teisės gauti informaciją tikslas.

39. 41 konstatuojamojoje dalyje teisės gauti informaciją tikslas apibūdintas kaip duomenų subjekto teisė, ypač norint patikrinti duomenų tikslumą ir tvarkymo teisėtumą. Vis dėlto teisės aktų leidėjas direktyvos tekste daugeliu kalbų¹⁰ vartodamas žodį „ypač“ jau parodė, kad tikslas platesnis. Taip yra todėl, kad, be ištaisymo, ištrynimo arba blokavimo, duomenų subjektai paprastai turi teisėtą interesą sužinoti, kokią informaciją apie juos tvarko duomenų valdytojas.

40. Tiesa, atitinkamas egzaminą laikusio asmens su egzamino darbu susijusios informacijos poreikis iš pradžių turėtų būti ribotas. Taip yra dėl to, kad jis paprastai dar santykinai gerai prisimins savo darbą ir tikėtis, kad egzaminą rengusi organizacija jį dar saugo.

⁹ Tai neįtikinamų argumentų, išdėstytų 2014 m. vasario 12 d. Tarnautojų teismo sprendime *De Mendoza Asensi / Komisija* (F-127/11, EU:F:2014:14, 101 punktas), esmė.

¹⁰ Vokiečių, anglų, prancūzų, ispanų, italų, portugalų, rumunų, bulgarų, kroatų, latvių, lietuvių, lenkų, slovėnų, slovakų, čekų, estų, graikų, vengrų, maltiečių ir suomių kalbos. Danų, švedų ir olandų kalbomis ši sąvoka, atrodo, nevartojama.

41. Po kelerių metų prisiminimas jau turėtų būti gerokai išblėšęs, taigi galimą reikalavimą suteikti informaciją atitiks faktinis informacijos poreikis – nesvarbu, dėl kokių priežasčių jis kilo. Be to, ilgainiui – visų pirma pasibaigus galimiems skundo pateikimo ir tikrinimo terminams – didės netikrumas, ar darbas dar saugomas. Tokioje situacijoje egzaminą laikęs asmuo turi galėti bent sužinoti, ar jo darbas dar saugomas. Ši teisė taip pat suponuoja asmens duomenų, susijusių su egzaminą laikiusiu asmeniu, išreiškimo darbe pripažinimą.

c) Dėl piktnaudžiavimo teise gauti informaciją

42. Papildomai reikia išnagrinėti piktnaudžiavimo su duomenų apsaugos teise susijusiomis teisėmis klausimą, nes nacionaliniame procese duomenų apsaugos komisarė P. Nowak skundą ir šiame procese Čekijos Respublika jo teisę gauti informaciją laiko piktnaudžiavimu. Šis priekaištas, atrodo, siejamas su tuo, kad P. Nowak nepasinaudojo egzamino įvertinimo kontrolės procedūra, o pareiškė su duomenų apsaugos teise susijusią teisę gauti informaciją.

43. Šis priekaištas pagrįstas tiek, kiek neleidžiama piktnaudžiaujant ar apgaulės būdu remtis Sąjungos teisės nuostatomis¹¹.

44. Norint konstatuoti, kad yra piktnaudžiaujama, reikia, kad būtų nustatyti objektyvus ir subjektyvus elementai. Pirma, kiek tai susiję su objektyviu elementu, iš bendro objektyvių aplinkybių vertinimo turi būti matyti, jog, nors formaliai Sąjungos teisės normose nustatytos sąlygos buvo įvykdytos, šiose teisės normose numatytas tikslas nebuvo pasiektas. Antra, norint konstatuoti, reikia ir subjektyvaus elemento, t. y. iš objektyvių aplinkybių visumos turi būti matoma, kad pagrindinis ginčijamų veiksmų tikslas yra įgyti nepateisinamą pranašumą. Iš tiesų, draudimas piktnaudžiauti neturi reikšmės, jei ginčijami veiksmai gali būti pateisinami kitaip nei vien pranašumo įgijimu¹².

45. Duomenų apsaugos komisarė ir Airija argumentuoja, kad, jei egzamino darbuose išreiškiami asmens duomenys, Duomenų apsaugos direktyvos tikslo nepasiekimas būtų aplinkybė, jog su duomenų apsaugos teise susijusi teisė gauti informaciją leistų apeiti teisės normas dėl egzamino procedūros ir egzamino sprendimų apskundimo.

46. Vis dėlto Duomenų apsaugos direktyvoje nustatytais priemonėmis turėtų būti užkertamas kelias tariamam egzamino procedūros ir egzamino sprendimų apskundimo apėjimui pasinaudojant su duomenų apsaugos teise susijusia teise gauti informaciją. Šiuo atžvilgiu pirmiausia atkreiptinas dėmesys į 13 straipsnį, pagal kurį leidžiama, siekiant apsaugoti tam tikrus jame nurodytus interesus, nustatyti teisės gauti informaciją išimtis.

47. Tiek, kiek remiantis šiais motyvais tam tikrose situacijose, kaip antai egzaminų atveju, išimtis neleidžiamos, reikia pripažinti, kad teisės aktų leidėjas pirmenybę teikia pagrindinėmis teisėmis grindžiamiems su duomenų apsauga susijusiems reikalavimams, o ne kitiems konkrečioms interesams.

48. Vis dėlto reikia pažymėti, kad įsigaliosiančiu Bendroju duomenų apsaugos reglamentu ši įtampa panaikinama. Pirma, pagal reglamento 15 straipsnio 4 dalį teisė gauti asmens duomenų kopiją negali daryti neigiamo poveikio kitų teisėms ir laisvėms. Antra, reglamento 23 straipsnyje numatytos šiek tiek platesnės su duomenų apsaugos teise susijusių teisių ir prievolių apribojimo priežastys negu direktyvos 13 straipsnyje, nes pagal reglamento 23 straipsnio 1 dalies e punktą apribojimus galima pateisinti visų pirma kitais Sąjungos ar valstybės narės svarbiais tikslais, susijusiais su bendrais viešaisiais interesais.

11 1999 m. kovo 9 d. Sprendimas *Centros* (C-212/97, EU:C:1999:126, 24 punktas) ir 2016 m. birželio 2 d. Sprendimas *Bogendorff von Wolffersdorff* (C-438/14, EU:C:2016:401, 57 punktas).

12 2016 m. liepos 28 d. Sprendimas *Kratzer* (C-423/15, EU:C:2016:604, 38–40 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

49. Vien aplinkybės, kad esama kitų nacionalinės teisės normų, kurių dalykas – taip pat informacija apie egzamino darbus, nepakanka direktyvos tikslo nepasiekimo prezumpcijai daryti.

50. Vis dėlto, net ir darant tikslo nepasiekimo prezumpciją, sunku įžvelgti nepateisinamą pranašumą, kai egzaminą laikęs asmuo, pasinaudodamas teise gauti informaciją, gautų leidimą susipažinti su savo darbu. Visų pirma piktnaudžiavimo negalima įžvelgti aplinkybėje, kad pasinaudojant teise gauti informaciją gaunama informacija, su kuria kitaip susipažinti nebūtų įmanoma. Jei jau yra galimybė susipažinti su informacija apie asmenį, nebereikalinga su duomenų apsaugos teise susijusi teisė gauti informaciją. Su duomenų apsaugos teise susijusios teisės gauti informaciją funkcija yra suteikti duomenų subjektams, jei netaikomos išimtys pagal Duomenų apsaugos direktyvos 13 straipsnį, leidimą susipažinti su duomenimis apie save, jei neegzistuoja kitokia teisė reikalauti leisti susipažinti su jais.

3. Tarpinė išvada

51. Apibendrinant konstatuotina, kad ranka surašytas egzamino darbas, kurį galima priskirti egzaminą laikiusiam asmeniui, laikytinas asmens duomenimis pagal Duomenų apsaugos direktyvos 2 straipsnio a punktą.

B. Dėl galimų egzamino darbe įrašytų egzaminuotojo pastabų

52. Kai kurios dalyvaujančios šalys, visų pirma P. Nowak, kelia klausimą, ar galimos egzamino darbe įrašytos egzaminuotojo pastabos taip pat yra asmens duomenys, susiję su egzaminą laikiusiu asmeniu.

53. Vis dėlto atsakymas į šį klausimą priimant sprendimą pagrindinėje byloje nebūtinai, nes jos dalykas – ne tai, ar galimos egzaminuotojo pastabos yra informacija apie P. Nowak. Bylos dalykas yra klausimas, ar tuometinis Airijos duomenų apsaugos komisaras galėjo pagrįstai atmesti P. Nowak skundą motyvuodamas tuo, kad jo egzamino darbas *a priori* nėra asmens duomenys. Kokiu mastu egzaminuotojo pastabos taip pat laikytinos asmens duomenimis, susijusiais su egzaminą laikiusiu asmeniu, pirmiausia turėtų nuspręsti ne *Supreme Court* (Aukščiausias Teismas), o – jei ieškinys būtų tenkinamas – dabartinė Airijos duomenų apsaugos komisarė. Šį klausimą išnagrinėsiu tam atvejui, jei Teisingumo Teismas į šį aspektą vis dėlto atsižvelgtų.

54. Priešingai, negu kalbant apskritai apie egzamino darbą, egzaminuotojo pastabų atveju su duomenų apsaugos teise susijusi teisė reikalauti ištaisyti, ištrinti arba blokuoti neteisingus duomenis sunkiai įsivaizduojama. Taip yra todėl, kad, atrodo, atmestina galimybė, jog darbe įrašytos pastabos iš tikrųjų būtų susijusios su kitu darbu arba jomis būtų perteikta ne egzaminuotojo nuomonė. Kaip tik jomis siekiama dokumentuoti egzaminuotojo nuomonę. Todėl pastabos nebūtų klaidingos ir taisytinios, kaip tai suprantama pagal Duomenų apsaugos direktyvą, net ir tuo atveju, kai jose dokumentuotas įvertinimas objektyviai būtų nepagrįstas.

55. Todėl galimi prieštaravimai dėl pastabų turėtų būti nagrinėjami per darbo įvertinimo apskundimo procedūrą.

56. Įmanoma, kad pirmiau minėta teisė reikalauti ištrinti su darbu susijusius duomenis apimtų ir egzaminuotojo pastabas.

57. Vis dėlto pagrindinis teisės gauti informaciją, susijusią su egzaminuotojo pastabomis, tikslas būtų egzaminą laikiusį asmenį informuoti apie tam tikrą jo darbo dalių įvertinimą.

58. Šiuo klausimu šis atvejis panašus į bylą, kurioje Teisingumo Teismas atmetė galimybę teisę gauti informaciją taikyti ir prašymo suteikti prieglobstį teisinės analizės projektui, nes tai nebūtų atitikę Duomenų apsaugos direktyvos tikslų, o būtų buvusi pagrįsta teisė susipažinti su administraciniais dokumentais¹³. Šiuo atveju būtų galima preziumuoti, kad leidimą susipažinti su informacija apie egzamino darbo įvertinimą pirmiausia reikėtų igyti per egzamino procedūrą arba specialią egzamino sprendimų apskundimo procedūrą, o ne remiantis duomenų apsaugos teisės aktais. Tiek, kiek egzamino procedūra nereglamentuojama Sąjungos teisėje, pagal šią procedūrą galimos teisės gauti informaciją priklausytų tik nuo nacionalinės teisės.

59. Be to, Teisingumo Teismas minėtame sprendime pažymėjo, kad tokia teisinė analizė yra ne informacija, susijusi su prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje teikėju, bet veikia informacija apie kompetentingos institucijos pateiktą šios teisės vertinimą ir taikymą prašymo teikėjo situacijai¹⁴. Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad ir šią išvadą būtų galima pritaikyti egzaminuotojo pastaboms. Tai reikštų, kad iš jų tik matyti, kaip egzaminuotojas vertina atsakymus.

60. Iš tikrųjų nėra jokios būtinybės egzaminuotojui taisant darbą žinoti, kas jį parengė. Priešingai, per daugelį egzamino raštu procedūrų, kaip ir pagrindinėje byloje, didelis dėmesys skiriamas tam, kad egzaminuotojai nesužinotų egzaminą laikantių asmenų tapatybės, siekiant išvengti interesų konflikto arba šališkumo. Taigi šiuo atžvilgiu tarp egzaminuotojo pastabų ir egzaminą laikiusio asmens nėra jokios sąsajos, kaip, atrodo, buvo ir ginčijamo egzamino atveju.

61. Vis dėlto tokiomis pastabomis siekiama įvertinti egzamino rezultatą, taigi jos netiesiogiai susijusios su egzaminą laikiusiu asmeniu. Egzaminą rengusi organizacija jį gali lengvai nustatyti ir susieti su pastabomis, kai tik egzaminuotojas grąžina pataisytą darbą.

62. Be to, kaip argumentuoja Austrija, darbe įrašytos pastabos paprastai – priešingai negu, pavyzdžiui, darbo recenzija – glaudžiai susijusios su darbu, nes be jo neturėtų prasmės. Pačiame darbe – kaip jau paašškinta – išreiškiami asmens duomenys, susiję su egzaminą laikiusiu asmeniu. Šie duomenys renkami ir tvarkomi būtent tam, kad būtų galima pateikti egzaminuotojo pastabose išreikštą egzaminą laikiusio asmens rezultato įvertinimą.

63. Jau vien dėl šios glaudžios egzamino darbo ir jame įrašytų egzaminuotojo pastabų sąsajos pastarosios taip pat yra asmens duomenys, susiję su egzaminą laikiusiu asmeniu, kaip jie suprantami pagal Duomenų apsaugos direktyvos 2 straipsnio a punktą.

64. Egzamino apskundimo procedūros apėjimo galimybė nelemia duomenų apsaugos teisės aktų netaikymo. Taip yra dėl to, kad aplinkybė, jog galbūt kartu esama kitų teisės normų dėl galimybės susipažinti su tam tikra informacija, neeliminuoja duomenų apsaugos teisės. Daugių daugiausia, atrodo, leistina nurodyti atitinkamiems asmenims kartu esamas teises gauti informaciją, jei jomis įmanoma veiksmingai pasinaudoti.

65. Dėl išsamumo reikia pažymėti, kad egzaminuotojo pastabos kartu yra egzaminuotojo asmens duomenys. Remiantis jo teisėmis iš esmės galima pateisinti teisės gauti informaciją apribojimus pagal Duomenų apsaugos direktyvos 13 straipsnio 1 dalies g punktą, kai jie yra viršesni už egzaminą laikiusio asmens teisėtus interesus. Vis dėlto galutinis šio galimo interesų konflikto sprendimas paprastai turėtų būti ištaisyto darbo sunaikinimas, kai tik, pasibaigus terminui, nebegalima vėlesnė egzamino procedūros kontrolė.

13 2014 m. liepos 17 d. Sprendimas *YS ir kt.* (C-141/12 ir C-372/12, EU:C:2014:2081, 46 punktas).

14 2014 m. liepos 17 d. Sprendimas *YS ir kt.* (C-141/12 ir C-372/12, EU:C:2014:2081, 40 punktas).

C. Dėl kitų Duomenų apsaugos direktyvos taikymo sąlygų

66. Komisija pagrįstai pažymi, kad Duomenų apsaugos direktyvos ir teisės gauti informaciją taikymą, be asmens duomenų buvimo, lemia ir kitos sąlygos, taip pat dėl to galimi teisės gauti informaciją apribojimai.

67. Vis dėlto dėl šių kitų sąlygų ir apribojimo galimybių neklausiama, taigi Teisingumo Teismas neturi jų nagrinėti. Jų nagrinėjimas neatrodo būtinas ir tam, kad *Supreme Court* (Aukščiausias Teismas) galėtų nuspręsti, ar tuometinis Airijos duomenų apsaugos komisaras pagrįstai atsisakė toliau nagrinėti P. Nowak skundą.

68. Jei vis dėlto Teisingumo Teismas nuspręstų pateikti nuomonę šiais klausimais, iš pirmo žvilgsnio atrodo reikšminga visų pirma Duomenų apsaugos direktyvos 3 straipsnio 1 dalis. Pagal ją ši direktyva taikoma automatiniais būdais tvarkant asmens duomenis ištiesai arba dalimis ir neautomatiniais būdais tvarkant asmens duomenis, kai tie duomenys sudaro rinkmenų sistemos dalį arba yra skirti jai sudaryti.

69. Negalima tvirtai teigti, kad P. Nowak egzamino darbas tvarkytas automatinio būdu, pavyzdžiui, buvo nuskaitytas elektroninio duomenų dorojimo įrenginio ir jame išsaugotas. Vis dėlto darytina prezumpcija, kad jis bent sudaro „rinkmenų sistemos“ dalį. Mat pagal Duomenų apsaugos direktyvos 2 straipsnio c punktą rinkmenų sistema neturi būti būtinai išsaugota elektroniniame duomenų dorojimo įrenginyje. Ši sąvoka apima bet kurį susistemintą pagal specifinius kriterijus prieinamų asmens duomenų rinkinį. Šiuos reikalavimus tenkina ir abėcėlės tvarka arba pagal kitus kriterijus sutvarkytas fizinis popierinių egzamino darbų rinkinys.

V. Išvada

70. Todėl siūlau Teisingumo Teismui nuspręsti taip:

Ranka surašytas egzamino darbas, kurį galima priskirti egzaminą laikiusiam asmeniui, įskaitant galimas egzaminuotojo pastabas, yra asmens duomenys pagal Direktyvos 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo 2 straipsnio a punktą.